

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO
(toliau - VAĮ) NR. VIII-1234 PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISĖS GAUTI INFORMACIJĄ IŠ VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ IR
ĮSTAIGŲ ĮSTATYMO (toliau – TGIĮ) NR. VIII-1524 12 IR 18 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO,
13, 14 IR 15 STRAIPSNIŲ PRIPAŽINIMO NETEKUSIAIS GALIOS ĮSTATYMO
PROJEKTŲ (toliau kartu - Projektai)
(TAP-19-1098; TAIS Nr. 19-3158(2))**

2019-07-12 Nr.

Vilnius

Projektų rengėjas. Vidaus reikalų ministerija.

Projektų tikslai:

1. Laikantis Vyriausybės 2018 m. gegužės 16 d. nutarimu Nr. 495 patvirtintose Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėse (toliau - Gairės) apibrėžtų kryptių toliau formuoti viešojo sektoriaus įstaigų sistemą, tobulinti viešojo sektoriaus įstaigų valdymą, gryninti jų kompetenciją ir optimizuoti jų administracijų struktūras.
2. Patikslinti viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų sąvokas, kad jos būtų vienodai suprantamos ir leistų aiškiai susieti valstybės/savivaldybių viešųjų įstaigų veiklą su valstybės/savivaldybių funkcijų (viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų) vykdymu ir nustatyti valstybės galimybes steigti naujus viešųjų paslaugų teikėjus tik tais atvejais, kai kiti teikėjai tokių paslaugų neteikia ar negali jų teikti gyventojams geros kokybės ir ekonomiškai.
3. Numatyti naujus reikalavimus viešųjų paslaugų teikimo administravimui, išgryninant viešąsias paslaugas teikiančių institucijų kompetenciją (pareigas) ir sustiprinant jų atsakomybę už administruojamų viešųjų paslaugų kokybę siūlymus dėl viešųjų paslaugų teikimo administravimo ir šių paslaugų teikimo modelio tobulinimo, taip pat kuriame būtų patikslinta viešosios paslaugos sąvoka, tam, kad būtų galima lengviau identifikuoti viešąsias paslaugas ir jas atskirti nuo administracinių paslaugų ir kitų funkcijų.
4. Išgryninti reikalavimus procesams susijusiems su visais administraciniais sprendimais, atsisakant šių nuostatų įtvirtinimo tik labai siauroje administracinės procedūros srityje.
5. Atsisakyti perteklinio prašymų pateikimo ir nagrinėjimo reglamentavimo, numatant kad techninės ir organizacinės nuostatos gali būti reglamentuotos žemesnės galios teisės aktais.
6. Tikslinti kitas teisinio reguliavimo nuostatas atsižvelgiant į praktinio taikymo problemas.
7. Atnaujinti ūkio subjektų veiklos priežiūros teisinį reglamentavimą, spręsti aktualius, su ūkio subjektų veiklos priežiūra susijusius klausimus.

Dabartinė situacija. Galiojanti VAĮ redakcija galioja nuo 2006 m. ir per tą laiką buvo ne karta keista, tačiau sisteminė įstatymo peržiūra nuo laiko atlikta nebuvo.

VAĮ nepakankamai aiškiai apibrėžia, kas yra viešoji paslauga – iš esmės yra tiesiog pateikiamas nebaigtinis sąrašas sričių, kuriose vykdoma veikla yra laikoma viešąja paslauga, nurodant, kad įstatymai gali numatyti ir kitas paslaugas, kurios taip pat būtų laikomos viešosiomis paslaugomis. Siaurai reglamentuota viešojo administravimo subjektų, administruojančių viešąsias paslaugas, bendroji kompetencija bei jų atsakomybė už administruojamų paslaugų kokybę

VAĮ detalios reglamentuoti procesai susiję tik su administracinės procedūros sprendimu, nors didžioji dalis nuostatų aktualios bet kuriam administraciniam sprendimui.

Įtvirtintoje ūkio subjektų veiklos priežiūros apibrėžtyje nėra atspindėta, kad vykdant ūkio subjektų veiklos priežiūrą svarbu ne tik užtikrinti teisės aktų normomis saugomų vertybių apsaugą, bet ir skirti dėmesį tvariam ekonominės veiklos vykdymui bei verslo plėtrai. Taip pat, vadovaujantis

VAĮ nuostatomis, nėra aišku, kada viešojo administravimo subjektas laikomas priežiūrą atliekančiu subjektu. Priežiūrą atliekančio subjekto veikla yra reglamentuota atskiruose VAĮ straipsniuose arba pareiga atlikti tam tikrus darbus kyla iš įstatymo nuostatų, bet trūksta aiškaus įvardijimo, kokias funkcijas vykdo priežiūrą atliekantis subjektas.

VAĮ įpareigoja Ekonomikos ir inovacijų ministeriją (toliau - EIM) skelbti interaktyvų priežiūrą atliekančių subjektų sąrašą. Kitų pareigų ar teisių EIM ūkio subjektų veiklos priežiūros srityje šiuo metu nenumatyta.

Projektų esmė. Projektai parengti įgyvendinant Gaires ir vykdant jų įgyvendinimo veiksmų plano 1.3 punkte numatytą veiksmą – parengti teisės aktų, reguliuojančių viešojo sektoriaus įstaigų sistemą, pakeitimo projektus. Taip pat rengiant projektą siekiama įvykdyti šias valstybinio audito ataskaitų priemones:

- 2017 m. balandžio 25 d. ataskaitos Nr. VA-2017-P-10-9-11 „Ar valstybės ir savivaldybių dalyvavimas valdant viešąsias įstaigas užtikrina naudą visuomenei“ priemonę – parengti Viešojo administravimo įstatymo (prireikus – ir kitų įstatymų) pakeitimo projektą;
- 2017 m. rugsėjo 29 d. ataskaitos Nr. VA-2017-P-40-2-17 „Ar pasirengta priimti sprendimus dėl administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo pertvarkos“ priemonę – parengti Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo projektą;
- 2018 m. kovo 20 d. ataskaitos Nr. VA-2018-P-50-2-3 „Ar Lietuvos verslo priežiūros sistema efektyvi“ priemonę – parengti Viešojo administravimo įstatymo pakeitimo projektą, nustatant EIM platesnius įgaliojimus verslo priežiūros politikos srityje.

Siūlomos teisinio reguliavimo naujovės:

- Nustatoma, kad veiklą patenkančią į visas viešojo administravimo sritis gali atlikti viešojo administravimo institucijos, taip pat tokių institucijų valstybės tarnautojai ar pareigūnai, kiti įstatymų nustatyta specialų statusą turintys asmenys. Šie subjektai yra vieninteliai, kurie galės užsiimti ir administraciniu reglamentavimu – t. y. priimti norminius administracinius teisės aktus. Viešosioms įstaigoms siūloma leisti priimti administracinius sprendimus, teikti administracines paslaugas ir prižiūrėti teisės aktų ir administracinių sprendimų vykdymą.
- Nustatyti reikalavimai pagal darbo sutartis dirbantiems darbuotojams, kurie viešojo administravimo funkcijas vykdo viešosiose įstaigose ar valstybės ir savivaldybių įmonėse.
- Atsisakyta vidaus administravimo kaip viešojo administravimo srities išskyrimo ir pateikiama nauja vidaus administravimo sąvokos apibrėžtis.
- Išgrynintas ir nauja atskira sritimi išskirtas administracinių sprendimų priėmimas - teisės aktų reglamentuotu būdu išreikšta vienkartinė viešojo administravimo subjekto valia dėl teisės taikymo, privaloma ir skirta konkrečiam asmeniui ar apibrėžtai asmenų grupei.
- Plačiau reglamentuotas teisės aktų ir administracinių sprendimų priežiūros turinys. Numatyta, kad vykdomi priežiūros veiksmai viešojo administravimo veikla laikoma tik tais atvejais, kai vykdymas yra užtikrinamas jas vykdančiam viešojo administravimo subjektui suteiktais įgaliojimais duoti teisės aktų nustatytus privalomus vykdyti nurodymus nepavaldiems asmenims. Kitas sudedamąsias priežiūros dalis (stebėjimą, fiksavimą ar tikrinimą) galėtų atlikti ir viešojo administravimo įgaliojimų neturintys asmenys.
- Koreguota administracinių paslaugų, kaip viešojo administravimo veiklos, apimtis, paliekant tik tiesiogiai asmenų teisėms ir pareigoms įtaką galinčias daryti ir tik viešojo administravimo subjektų galimos vykdyti funkcijas (paslaugas).
- Naujai apibrėžiama viešosios paslaugos sąvoka, nurodant požymius, kuriuos atitinkanti veikla būtų laikoma viešąja paslauga – ją vykdant būtų sukuriama nauda (gerovė) visuomenei, ji vykdoma pagal viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus, bei pastarųjų prižiūrima. Kartu įvirtinamas esminiai patobulintas viešųjų paslaugų administravimo reglamentavimas.
- Ūkio subjektų veiklos priežiūros teisinio reglamentavimo srityje VAĮ projektu siūloma papildyti ūkio subjektų veiklos priežiūros apibrėžtį nuostata, kad šia veikla yra siekiama ne tik užtikrinti teisės normų saugomų vertybių apsaugą, bet ir išlaikyti tvarų ekonominės veiklos vykdymą bei verslo plėtrą.

- Siūloma įtvirtinti priemonių, kuriomis ūkio subjektai informuojami apie pagrindinius teisinius reikalavimus (kontroliniai klausimynai ar jiems lygiavertės priemonės), taikymą, rizikos vertinimo ir valdymo sistemų naudojimą, priežiūrą atliekančio subjekto priežiūros veiklos rezultatyvumo (efektyvumo) matavimą.

- Įtvirtinta šiuolaikinė ūkio subjektų veiklos priežiūros praktika yra orientuota į pagalbos ūkio subjektams suprasti ir laikytis taikomų teisės aktų reikalavimų teikimą - laikomasi nuostatos, kad priežiūrą atliekantys subjektai turėtų imtis iniciatyvos informuoti ūkio subjektą apie jam taikomus teisinius reikalavimus.

- Galiojančiame VAI yra įtvirtintas rizikos vertinimo principas, tačiau praktikoje šio principo ne visuomet paisoma atliekant įprastines, kasdienes priežiūrą atliekančio subjekto funkcijas, todėl siūloma papildyti įstatymą nuostatomis, kad ūkio subjektų atranka patikrai, patikrinimų planavimas turi būti grindžiamas žalos teisės normų saugomoms vertybėms atsiradimo tikimybe ir potencialiu žalos mastu.

- Numatoma, kad priežiūrą atliekančių subjektų ir šių subjektų pareigūnų, kitų valstybės tarnautojų ir darbuotojų veiklos vertinimo kriterijus gali būti nustatytų teisės aktų reikalavimų pažeidimų skaičius tik įvertinus, kokio dydžio ir masto žalos teisės normų saugomoms vertybėms buvo išvengta, nustačius šiuo pažeidimus.

- Siūloma papildyti VAI nuostatomis, kuriomis priežiūrą atliekantys subjektai būtų įpareigoti kartą per metus teikti EIM dokumentus bei kitą informaciją, reikalingą, kad būtų įvertinta ir pristatyta Seimui ir Vyriausybei ūkio subjektų veiklos priežiūros vykdymo būklė.

- Atsižvelgiant į tai, kad EIM įgyvendina projektą „Priežiūrą atliekančių institucijų informacinės sistemos (PAIS) sukūrimas ir įdiegimas“ (kuriuo numatoma, kad nuo 2022 m. sausio 1 d. priežiūrą atliekantys subjektai, naudodamiesi Priežiūrą atliekančių institucijų informacine sistema, atliks ūkio subjektų rizikingumo vertinimą ir valdymą, veiklos patikrinimų planavimą, ūkio subjektų apklausas, užtikrins tarpinstitucinį bendradarbiavimą, dokumentų ūkio subjektams pateikimą, gavimą, vertinimą, poveikio priemonių taikymą ir pan.), VAI projektu siūloma nustatyti, kad nuo tos datos ūkio subjekto veiklos patikrinimas būtų teisėtas, tik jį užregistravus PAIS.

Derinimas. Projektai derinti su Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Energetikos, Finansų, Krašto apsaugos, Kultūros, Socialinės apsaugos ir darbo, Susisiekimo, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Teisingumo, Užsienio reikalų ir Žemės ūkio ministerijoms, Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui ir Lietuvos savivaldybių asociacijai. Pateiktos pastabos įvertintos VRM organizuotų susitikimų su šiomis institucijomis metu.

Atitikimas Vyriausybės programai. Projektas prisideda įgyvendinant Septynioliktosios Vyriausybės programos 225 p. nuostatas.

Dalykinio vertinimo išvada. Įvertinome projektą ir atitinkamai iš esmės pritariame projektu siūlomoms teisinio reguliavimo naujovėms. Tačiau tuo pačiu atkreipiame dėmesį į tai, kad kai kurie esamo teisinio reguliavimo trūkumai taip ir lieka neišspręsti. Atsižvelgiant į tai teikiame šias pastabas ir pasiūlymus siūlomo reguliavimo turiniui:

1. VAI projekto 2 str. pateikia pagrindines šio įstatymo sąvokas. Atkreiptinas dėmesys, kad šio straipsnio 2 d. nenustato administracinės procedūros dalyvio sąvokos (t.y. *neapibrėžia jos*, nenustato būdingų požymių etc.), o tiesiog išvardina subjektus, kurie yra šios procedūros dalyviai – įveda atitinkamą santrumpą. Atsižvelgiant į tai siūlome vadovaujantis įprastine teisės aktų praktika toje vietoje, kur tekste pirmą kartą naudojama ši sąvoka (12 str. 1 d.) rašyti „asmuo, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų yra pradėta administracinė procedūra, ir viešojo administravimo subjektas, kuris pradėjo administracinę procedūrą (toliau - administracinės procedūros dalyviai)“.

2. To paties straipsnio 5 ir 8 d. apibrėžiant administracinį spendimą ir norminį administracinį aktą vienu atveju yra vartojama terminas „apibrėžta asmenų grupė“, kitu atveju „individualiai (ne)apibrėžta asmenų grupė“. Turint omenyje tai, kad terminų vartojimas teisės aktuose turi būti

nuoseklus, skirtingų terminų vartojimas suponuoja turinio skirtumą – kyla klausimas koku kitu būdu (ne individualiai) gali būti apibrėžta asmenų grupė administracinio sprendimo atveju.

3. To paties straipsnio 11 d. apibrėžiant skundo sąvoką įvardinama, kad pažeistos turėtų būti paties asmens arba kito asmens teisės ir teisėti interesai. Keltas klausimas ar nebūtų tikslinga praplėsti šią sąvoką numatant galimybę asmeniui kreiptis su skundu ir tuo atveju, kai yra pažeidžiami neapibrėžto asmenų rato (t.y. viešieji) interesai.

4. To paties straipsnio 18 d. apibrėžia viešosios paslaugos sąvoką kaip „pagal viešojo administravimo subjektų nustatytus reikalavimus vykdoma, šių subjektų prižiūrima veikla, kuria yra sukuriamą viešoji nauda visuomenei“. Aiškinamajame rašte minima, kad galiojanti sąvoka yra tikslinama siekiant nustatyti požymius, kurie leistų veiklą kvalifikuoti kaip viešąją paslaugą.

Šiame kontekste pabrėžtina, kad tiek pagal Europos Sąjungos teisės reikalavimus, tiek pagal Konkurencijos įstatymą, tiek ir pagal įvairių tarptautinių organizacijų rekomendacijas valstybė neturėtų dalyvauti rinkoje iškraipydama konkurencines sąlygas. Atitinkamai ir viešosios paslaugos sąvoka turėtų leisti ją aiškiai atriboti nuo komercinių paslaugų.

Siūloma gi sąvoka yra itin plati ir nepakankamai apibrėžto pobūdžio ir neleidžia vienareikšmiškai spręsti ar tam tikra veikla yra viešoji paslauga ar ne (t. y. ar tai nėra komercinė paslauga). VAI projekte nėra aišku, kas patenka į imtį „viešoji nauda visuomenei“, turint omenyje, kad nauda visai visuomenei galutiniame rezultate irgi susideda iš individualių visuomenės narių gaunamos naudos. Į tokios, perdėm plačios, sąvokos imtį patektų net ir pvz. pieno perdirbimas kuris yra atliekamas pagal viešojo administravimo nustatytus (higienos) reikalavimus, yra šių subjektų prižiūrimas ir teikia viešąją naudą visai visuomenei (aprūpina ją maistu), kuris tačiau abejotina ar gali būti laikomas viešąja paslauga griežtąja prasme.

Toks pavyzdys nėra tik hipotetinis – jau ir dabar praktikoje kyla klausimai kai nėra iki galo aišku ar pvz. Druskininkų sveikatinimo ir poilsio centro „Aqua“ teikiamos paslaugos gali būti laikytinos viešosiomis ar vis tik tai yra visiškai komercinės paslaugos (vadinasi nebūdingos savivaldybės funkcijoms ir iškraipanti konkurenciją).

Pabrėžtina, kad Gairėse, kuriomis remiantis, anot rengėjų, buvo parengtas VAI projektas, viešosios paslaugos yra apibrėžtos (detalizuotos) daug labiau ir siejamos su valstybės prisiimtais įsipareigojimais, pelno nesiekimu ir kitais požymiais.

5. To paties straipsnio 19 d. nustato viešojo administravimo institucijos sąvoką (kolegialus ar vienasmenis subjektas, valstybės ar savivaldybės biudžetinė įstaiga šio įstatymo nustatyta tvarka įgaliota atlikti viešąjį administravimą), o 20 d. – viešojo administravimo subjekto sąvoką (kolegiali institucija, valstybės ar savivaldybės biudžetinė įstaiga, valstybės politikas, pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešoji įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą).

Iš pateiktų sąvokų apibrėžčių nėra aiški koreliacija tarp šių sąvokų – nors bendrąja prasme subjekto sąvoką turėtų apimti institucijos sąvoką (kadangi viešojo administravimo subjektais gali būti ne tik institucijos, bet ir individualūs asmenys (valstybės politikai, valstybės tarnautojai etc.)), tačiau šių konkrečių VAI projekte sąvokų atveju susidaro įspūdis, kad jų apimtys tik iš dalies „persidengia“, o ne viena patenka į kitą.

6. VAI projekto 3 str. 2 p. įtvirtinamas bendrasis draudimo keisti į blogąją pusę principas nustato, kad viešojo administravimo subjektas, priimdamas administracinės procedūros sprendimą, negali pabloginti asmens, dėl kurio yra pradėta administracinė procedūra, padėties. Tikslintina šio principo formuluotė įrašant žodį „dėl kurio *kreipimosi* yra pradėta administracinė procedūra“, kadangi dabartinė ne iki galo aiški nuostata „dėl kurio yra pradėta administracinė procedūra“ galimai draustų bloginti taip pat padėtį asmens kuriam pvz. buvo nepagrįstai suteikta tam tikra teisė ir kitas asmuo yra kreipęsis dėl atitinkamo administracinio sprendimo panaikinimo.

7. To paties straipsnio 11 p. tikslintina subsidarumo principo formuluotė – šis principas teorijoje suprantamas kaip idėja, kad sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami kuo žemesniu lygiu kuriuo juos įmanoma efektyviai priimti ir įgyvendinti („kuo arčiau žmogaus“).

8. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo VAI projekto 8 str. 2 d. siūlytina įrašyti žodžius „su visuomene“ tam, kad būtų aišku koks konsultavimasis turimas omenyje.

9. VAĮ projekto 11 str. 2 d. antrasis sakinytis yra brauktinas, kadangi savo pobūdžiu jis priskirtinas ne teisės norminei, bet mokslinei edukacinei literatūrai.

10. To paties straipsnio 8 d. siūlome numatyti galimybę pratęsti tarnybinės pagalbos suteikimo terminą, tais atvejais, kai dėl objektyvių priežasčių per šį terminą suteikti tarnybinę pagalbą nėra įmanoma (analogiškai kaip 9 str. 4 d.).

11. VAĮ projekto 14 str. 4 d. nustatyta nuostata, kad administracinio sprendimo klaidų ištaisyimas negalimas jei toks ištaisyimas pakeistų sprendimo turinį iš esmės, tačiau nėra aišku kokios pasekmės kyla tokiu atveju – ar toks (klaidingas!) sprendimas lieka galioti ir toliau, ar jis automatiškai (ir/ar privalomai) turi būti pripažįstamas negaliojančiu (netekusiu galios) ar reikalingas sprendimo priėmimas iš naujo ar dar kažkoks kitas susidariusios situacijos sprendimo variantas.

Neišsprendus šio klausimo atsirastų galimybė piktnaudžiauti priimant sprendimus su apsimestinėmis esminėmis klaidomis, kurie tačiau dėl klaidų ištaisyimo negalimumo liktų galioti.

12. Siekiant teisinio reguliavimo aiškumo, bei norint išvengti praktinio taikymo problemų, siūlome VAĮ projekto 15 str. nustatyti bendrąją taisyklę, kad viešojo administravimo subjekto sprendimu neteisėtu pripažintas administracinis sprendimas netenka galios nuo sprendimo priėmimo momento išskyrus kai viešojo administravimo subjektas neteisėtą administracinį sprendimą netekusiu galios pripažįsta nuo jo priėmimo momento.

13. VAĮ projekto 19 str. nustato viešojo administravimo institucijos administracijos struktūrą. Šis straipsnis iš esmės yra pažodžiui perkeltas iš galiojančio įstatymo neišsprendus jame slypinčių teisinio reguliavimo neaiškumų.

Straipsnio 3 d. nustatytas reguliavimas, kad institucijoje *uždaviniams* susijusiems su politikos formavimu *spręsti* turėtų egzistuoti grupė(-s), o nevienarūšėms *funkcijoms įgyvendinti* – departamentas(-ai). T.y. šie padaliniai apibrėžiami per skirtingus institucijos veiklos aspektus – vienas per uždavinius, kitas per funkcijas. Pabrėžtina, kad institucijos funkcijos ir uždaviniai yra neatsiejamai susiję tačiau netapatūs dalykai. Klausimas kyla kaip reiktų spręsti institucijos struktūros formavimo klausimą tuo atveju, jei atitinkamas politikos formavimo uždavinys būtų neatsiejamai susijęs su kokios nors („nevienarūšės“) funkcijos įgyvendinimu – ar tokiu atveju reiktų steigti grupę ar departamentą? Ką reiškia ir kur yra apibrėžtas vartojamas terminas „(ne)vienarūšės funkcijos“ atsižvelgiant į tai, kad kiekviena atskirai paimta institucija (išskyrus aukščiausiąsias valstybės institucijas) paprastai vykdo funkcijas būtent tam tikroje vienoje konkrečioje viešojo administravimo srityje, dėl ko jos funkcijos plačiąją prasme yra vienarūšės?

Taip pat neaišku koks yra kokybinis skirtumas tarp grupės ir skyriaus nesančio departamento sudėtyje (ypač tuo atveju, jei funkcijos vienarūšės, bet uždaviniai susiję su politikos formavimu)? Atkreiptinas dėmesys, kad skyriaus nesančio departamento sudėtyje sukūrimas siejamas su nepakankama *tiek uždavinių tiek ir funkcijų* įvairove (skirtingai, kaip minėta, nuo grupės, kuri siejama tik su atitinkamai *uždaviniais* bei departamento, kuris susietas tik su atitinkamomis *funkcijomis*).

Siūlytina iš naujo įvertinti 19 str. siūlomą nustatyti reguliavimą siekiant padaryti jį aiškiu bei nedviprasmišku.

14. To paties straipsnio 5 d. nustato, kad skyrių sudaro ne mažiau kaip 4 pareigybės, išskyrus vidaus audito tarnybas ir centralizuotas vidaus audito tarnybas, kurias sudaro ne mažiau kaip 2 pareigybės. Ir tokio skyriaus vedėjas savivaldybių viešojo administravimo institucijose gali turėti pavaduotoją – t.y. galima situacija kai skyrius bus sudarytas išimtinai iš vadovaujančių pareigybių, - jame bus tik vedėjas ir jo pavaduotojas, be jokių eilinių darbuotojų.

15. VAĮ projekto 24 str. 3 p. siūlytina įvertinti ar nušalinimo tvarka neturėtų būti vieninga visiems viešojo administravimo subjektams (bei tvirtinama pvz. Vyriausybės), kadangi labai skirtingų tvarkų turėjimas skirtinguose subjektuose gali sukelti dviprasmiškas situacijas asmenims, kai viename subjekte jie turės pareikšti nušalinimą vienu būdu, kitame – kitu.

16. VAĮ projekto 26 str. 1 d. 1 p. nustato, kad pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo ar darbuotojas nusišalina pats arba turi būti nušalintas nuo dalyvavimo administracinėje procedūroje, jeigu jis yra *asmens, dėl kurio galimai pažeistų teisių ir teisėtų interesų pradėta administracinė procedūra*, artimasis giminaitis, svainis ar sugyventinis, įstatymų nustatyta tvarka įregistravęs partnerystę. Svarstyтина ar tik ryšys su aukščia

minėtu asmeniu turėtų būti pagrindas nušalinimui, nes šališkumas gali kilti ir pvz. kai pareigūnas, valstybės tarnautojas, kitas įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo ar darbuotojas yra susijęs giminystės ryšiais ne su asmeniu dėl kurio pažeistų teisių pradėta administracinė procedūra, bet su asmeniu dėl kurio priimto sprendimo ta procedūra buvo pradėta etc.

17. VAI projekto 28 str. 2 d. nustato, kad jeigu dėl objektyvių priežasčių apklausti asmenį per administracinei procedūrai nustatytą laiką neįmanoma, administracinė procedūra nutraukiama. Svarstyтина ar nebūtų tikslinga bent tam tikrais atvejais numatyti galimybę ne iškart nutraukti administracinę procedūrą, bet ją sustabdyti kažkuriam laikui, jei tokia apklausa būtų įmanoma ateityje.

18. VAI projekto 30 str. 3 d. nustato, kad tuo atveju jei asmens dalyvavimui administracinėje procedūroje reikalingas vertėjas, vertėją pakviečia administracinę procedūrą pradėjęs viešojo administravimo subjektas arba asmuo, dėl kurio pradėta administracinė procedūra, savo iniciatyva, tačiau nėra aptariamas klausimas, kas tokiu atveju apmoka už vertimo paslaugas – viešojo administravimo subjektas ar asmuo, dėl kurio pradėta administracinė procedūra.

19. VAI projekto ketvirtasis skirsnis reglamentuoja ūkio subjektų veiklos priežiūrą. Atkreiptinas dėmesys, kad ši priežiūra yra tik vienos iš viešojo administravimo sričių (teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūros) viena iš sudėtinių dalių. Jei kitos VAI projekto 6 str. išvardintos viešojo administravimo sritys (administracinis reglamentavimas; administracinių sprendimų priėmimas; administracinių paslaugų teikimas; viešųjų paslaugų teikimo administravimas), bei netgi ir pati teisės aktų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo priežiūra, kiek ji nesusijusi su ūkio subjektų veikla, įstatyme yra reglamentuota bendrai, tai šis skirsnis numato itin specifines normas skirtas reglamentuoti siaurai specialiai visuomeninių santykių imčiai.

Ir nors neabejotinai toks įstatyminis reguliavimas yra būtinas, tačiau keltinas klausimas ar atsižvelgiant į reguliavimo objekto specifiką bei siūlomo nustatyti reguliavimo detalumą jis neturėtų būti dėstomas *specialiame Ūkio subjektų veiklos priežiūros įstatyme*.

20. VAI projekto 31 str. 1 d. pirmasis sakinytis tikslintinas atsižvelgiant į tai, kad ūkio subjektų veiklos patikrinimai yra viena iš ūkio subjektų veiklos priežiūros formų dėl to atvirkštinio priežastinio ryšio įtvirtinimas projekte yra ydingas.

21. To paties straipsnio 2 d. 3 p. (ir kituose projekto straipsniuose) vartojama projekte neapibrėžta (ir nėra nuorodos kur apibrėžta) sąvoka „ūkio subjekto veiklos rizikingumo laipsnis“. Kadangi ši sąvoka nėra aksiominė (savaime suprantama), reikalingas jos apibrėžimas įstatyme.

Tas pats pasakytina apie VAI projekto 33 str. 3 d. 4 p. (ir kituose projekto straipsniuose) vartojamą sąvoką „žala teisės normų saugomoms vertybėms“. Turi omenyje tai, kad plačiąja prasme visas teisinis reguliavimas ir yra skirtas tam, kad apsaugoti visuomenei ir valstybei svarbias vertybes, ši sąvokos turinys nėra pakankamai aiškus, nes naudojamas požymis („teisės normų saugomos“) yra per bendras ir todėl nepakankamai aiškus.

22. VAI projekto 32 str. siūlytina perkelti prieš 31 str. kadangi pirmiausia turėtų būti nustatomi ūkio subjektų veiklos priežiūros principai, o tik paskui nustatomas tokią priežiūrą atliekančių subjektų kompetencija.

23. VAI projekto 34 str. 5 d. siūlytina praplėsti nurodant, kuo (kokiais argumentais) turi būti pagrįstas planinių patikrinimų atlikimo periodiškumas. Dabartinė formuluotė iš esmės nesukuria pridėtinės vertės, nes pagrindimas šiuo atveju gali būti ir visiškai formalus.

24. To paties straipsnio 7 d. nustato, kad šio straipsnio 6 d. reikalavimai dėl ūkio subjekto išankstinio informavimo apie patikrinimus netaikomi, planuojant patikrinimą, kurio tikslas – nustatyti nelegalų, nedeklaruotą darbą ar nedeklaruotą savarankišką veiklą. Svarstyтина ar tokia siūloma normos imtis nėra per siaura – praktikoje gali kilti ir kitų atvejų kai patikrinimai gali būti reikalingi be išankstinio perspėjimo.

25. VAI projekto 35 str. 1 d. ir kituose straipsniuose nurodoma konkrečiai (Ekonomikos ir inovacijų) ministerija. Atsižvelgiant į tai, kad toks konkretaus ministerijos pavadinimo įtvirtinimas sąlygos poreikį keisti įstatymą kaskart pasikeitus ministerijos pavadinimui, siūlome vartoti formuluotę „Vyriausybės įgaliota institucija“. Taip pat siūlome išbraukti antrąjį dalies sakinį, kaip nesukuriantį pridėtinės vertės – visokiausia papildoma ir ūkio subjektams aktuali informacija galės būti skelbiama atitinkamoje svetainėje ir nesant tam įstatyminio „leidimo“.

26. VAI projekto 36 str. 1 d. įtvirtinama pareiga ūkio subjektams teikti priežiūrą atliekantiems subjektams „kitą informaciją ūkio subjekto turima forma“. Tokios neapibrėžto turinio pareigos ūkio subjektams nustatymas kelia dideles abejones teisinio reguliavimo aiškumo požiūriu, dėl to siūlome to atsisakyti.

27. Atsižvelgiant į tai, kad įstatymai turėtų nustatyti tik bendrąsias elgesio taisykles, VAI projekto 37 str. 3 d. siūlytume nedėstyti metinės priežiūros veiklą atliekančių subjektų ataskaitos turinio, o pavesti nustatyti jį Vyriausybei.

28. Tikslintina to paties straipsnio 4 d., atsižvelgiant į tai, kad joje vartojama formuluoatė „kyla abejonių dėl teisės aktų reikalavimų pagrįstumo“. Klausimas, kuo turėtų būti pagrįsti teisės aktų reikalavimai. Manytina, kad tuo atveju jei priežiūrą atliekantys subjektai turi pagrindo manyti, kad kažkurios teisės normos veikia neefektyviai, nustato netinkamus reikalavimus, tokiu atveju jie turėtų kreiptis į aukštesnį pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektą su pasiūlymais dėl teisinio reguliavimo tobulinimo.

29. VAI projekto 39 str. 1 d. nustato, kad mažareikšmio teisės aktų reikalavimų nesilaikymo ar netinkamo vykdymo atveju ūkio subjektui gali būti pareiškama žodinė pastaba. Taip pat nustatoma, kad jei ūkio subjektas nepašalina mažareikšmio teisės aktų reikalavimo pažeidimo, pakartotinai žodinė pastaba negali būti pateikta. Abejotinas šios nuostatos praktinis pritaikomumas (t.y. galimybė nustatyti pakartotinumą buvimą) atsižvelgiant į pastabos pateikimo žodinį būdą.

Taip pat kyla klausimas kokios pasekmės kyla tuo atveju, jei ūkio subjektas gavęs žodinę pastabą ar rašytinį nurodymą pirma pašalina esamą pažeidimą, o paskui jį vėl sukuria (sugrąžina). Įstatyme tokia situacija nėra reglamentuota (yra reglamentuotas tik nepašalinimo atvejis).

30. To paties straipsnio 2 d. nustatoma, kad mažareikšmių teisės aktų reikalavimų pažeidimų sąrašas konkrečiose ūkio subjektų veiklos srityse, ar tokių pažeidimų kriterijai nurodomi priežiūrą atliekančio subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens, kolegialios priežiūrą atliekančio subjekto institucijos arba aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto priimamuose norminiuose administraciniuose aktuose. Atsižvelgiant į tai, kad toks pažeidimų (jų kriterijų) nustatymas iš esmės nustato ūkio subjektų teises, manytina, kad tokie pažeidimai (jų kriterijai) turėtų būti nustatomi įstatymais.

31. VAI projekto 40 str. 1 d. siūlome išbraukti licencijų informacinės sistemos paskirtį „gerinti verslo aplinką“ atsižvelgiant į tai, kad pati informacinė sistema (kaip reikalingą informaciją apdorojanti teisinių, organizacinių, techninių ir programinių priemonių visuma) jokių būdu to atlikti nėra pajėgi.

32. Siūlytume VAI 43 str. nuostatas perkelti į 41 str. (naują 2 d.) ir visą įstatymo nuostatų taikymo specifiką dėstyti viename straipsnyje.

33. Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo projekte siūloma pripažinti netekusiais galios visą eilę straipsnių paliekant tik blanketinę normą duodančią nuorodą į Viešojo administravimo įstatymą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad:

a) išbraukiami yra esminiai TGIĮ straipsniai reglamentuojantys prašymų pateikimo norint gauti informaciją tvarką, prašymų persiuntimą, jų nagrinėjimo terminus ir kt. bei;

b) TGIĮ reglamentuoja ne tik viešojo administravimo subjektų veiklą – pagal TGIĮ 1 str. 1 d. šio įstatymo tikslas yra nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ir šių subjektų asociacijų, o ne visi šie subjektai ne visais atvejais bus viešojo administravimo subjektais (kaip pvz. poliklinikos) bei;

c) TGIĮ reglamentuoja specialius visuomeninius santykius kurie nėra vienareikšmiai tiems kurie reguliuojami VAI (TGIĮ tam tikra apimtimi (kiek tai liečia viešojo administravimo subjektus) įtvirtina specialiąsias normas VAI atžvilgiu).

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus siūlytume atsisakyti bereikalingo TGIĮ keitimo.

34. Projektų aiškinamajame rašte motyvuojant teisinio reglamentavimo pokyčių reikalingumą, kaip vienas iš argumentų yra nurodomi teisinio reglamentavimo trūkumai apeliuojant į tai, kad gairės, kaip atlikti ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijas, yra pateikiamos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarime Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“, tačiau Viešojo administravimo įstatymas nereglamentuoja jų patvirtinimo ir taikymo.

Atsižvelgiant į teisės norminių aktų hierarchiją atkreiptinas dėmesys, kad įstatymai neturėtų būti keičiami taip, kad jie atitiktų esamus poįstatyminius aktus, o turėtų būti kaip tik priešingai (todėl ir atitinkamas įstatyminių pokyčių reikalingumo pagrindimas yra ydingas).

35. Atsižvelgiant į projektų teikime nurodytus argumentus dėl poreikio tikslinti Valstybės tarnybos įstatymą, ir vadovaujantis Seimo Statuto 135 str. 5 d., kartu su teikiamu VAĮ projektu turėtų būti pateiktas ir Valstybės tarnybos įstatymo projektas.

36. Projektai yra įtraukti į didesnio poveikio projektų, kurių poveikio analizės rezultatus reikia pristatyti Vyriausybei, sąrašą (2019 m. kovo 19 d. Tarpinstitucinio pasitarimo protokolo Nr. 12, 1 klausimas). Atsižvelgiant į tai, kartu su projektais turėjo būti pateiktas projekto analizės rezultatų pristatymas, tačiau toks pristatymas pateiktas nėra.

Siūlytina rengėjams taip pat įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas bei pasiūlymus projektams.

Siūlome projektus **teikti į Tarpinstitucinį pasitarimą**.

Patarėjas

Audrius Kasinskas